

Liburuak

KRITIKA

Basoak badu sekretu bat.

Testua: Jabier Sobrino. Irudiak: Elena Odriozola.

Itzulpena: Arkaitz Goikoetxea.

Txalaparta-OQO. 34 orrialde. 13 euro.

Haur eta gazte literatura

Xabier Etxaniz Erle

Sekretuaren ederra

EUSKARAZ argitaratzen den album produkzio ia guztia itzulpenen bidez iristen zaigu. Duela urte batzuk Kalandraka etxeak bere aldetik ekin zion euskaraz ere argitaratzeari eta ondoren Pamiela etxearekin batera ari dira beren album ezagunenak (eta baita euskaraz sorturiko Etxepare saridunak) plazaratzen. 2009 urtean, berriz, antzeko beste akordio baten berri izan dugu, Txalapartak eta OQOk egin dutena, eta hain zuzen akordio horren ondorioz argitaraturiko liburuen artean dugu hau.

Basoak badu sekretu bat-en hasiera-hasieratik nabari ditzakegu liburu honen nondik norakoak. Gaia misteriotsua da, sekretu baten inguruan eraikitako kontakizuna; ilustrazioak, berriz, Elena Odriozolaren estilo arin eta iradokitzailean, animalien arteko harremanaren berri ematen digu. Istorio honetako protagonista nagusiak bi baitira, Urtxintxa eta bera (“hantxe ikusi zuen bera, urki batetik behera zetorrela. Ausarta zirudien, eta misteriotsua”). Eta, hain zuzen, Urtxintxak basoko animaliekin dituen elkarrizketen bidez lortuko ditugu hainbat datu berari buruz, harik eta amaieran, gure jakin-nahia ase arte.

Albumak irudi eta testu irakurketak eskatzen ditu, eta alde horretatik oso aberatsa da bai Elena Odriozolaren ekarpena, bai Javier Sobrinoren idazkera poetikoa; azken horren adibide argia dugu ipuinaren hasiera bera: “Iparraldeko basoetan itsaso usaina dago, zuhaitzak altxorren gordeleku dira, lainoek misterioak ezkutatzen dituzte, haizeek mezuak daramatzate eta animaliak sekretu liluragarrien jabe dira”. Ideiak azaltzen dira, baina baita iradokitzen, aipatzen... eta antzeko zerbait gertatzen da Elena Odriozolaren irudietan, koloreen nahasketarekin, figuren neurriekin, espazioen banaketarekin... jolasten baitu ilustratzaile donostiarrak.

Basoan sekretu bat dago eta sekretu hori, irakurleak berehala ikusi ahal izango duen bezala, Urtxintxaren harremana da. Hasierako enkontru baten ostean Urtxintxak ezin baitu burutik kendu bera (“Ordutik aurrera, bera etortzen ziztaion gogora Urtxintxari noiz-nahi”), eta burutik ezin kendu horren ondorioz ikusi ahal izango dugu Urtxintxa animalia ezberdinekin hizketan, aholku eske, bere egoera azaltzen... amaieran misterioa argitzen zaigun arte.

Liburu hau, alde horretatik, oso ederra da, transmititzen dituen balioengatik (eta honetaz irakurleak egin dezala gogoeta, misterioa argitzean) eta duen balio poetiko estetikoagatik. Poztu behar gara, horregatik, euskaraz eskaintzeko aukera dugulako, baina oraindik ere ezin gara guztiz poztu liburu hauetan ere “dependenteak” garelako. ■

Txalapartari buruz jakin beharreko guztia

Lan titanikoa plazaratu du Juan Mari Beltranek: *Txalaparta*. Urte askoko dokumentazioaren ondorio, irudiz, testuz, partituraz eta grabatuz osatutako lan mardul honetan aurkituko du irakurleak euskal musika tresna horri buruz jakin behar den guztia. Orain gutxi arte askorentzat ezezaguna izan den arren, egun oso zabaldua dago txalaparta euskal kulturari; tresna tradizionala izatetik, abangoardiako lanen

Txalaparta.
Juan Mari Beltran.
Nerea.
217 orrialde.
44 euro.

protagonista izatera. Aldaketa prozesu horren nondik norakoak azaldu ditu Beltranek liburuan. Gainera, libururako beren beregi prestatutako CD bat dakar liburuak, baita DVD bat ere, non biltzen diren txalapartak historian izan dituen jotzaile garrantzitsuenen testigantzak. ■

Ahozkotasunaz Egan aldizkari literarioan

2009ko azken *Egan* aldizkarian hainbat eduki bildu dituzte: Joseba Gabilondok *Euskal poesiaren historia postmoderno baterantz: ahozkotasunaz eta performantzeaz* izeneko artikulua izkiriatu du; Amaia Serrano Mariezkurrenak berriz, *Peru eta Maria, zenbat historia!* artikuluan, bi izen horiek euskal ipuinetan duten presentzia azpimarratu du, eta Bizkaia aldeko mundu ikuskera bat ezkutatzeko dutela erakusten ahalgindu da; Juan Luis Zabalak Luis Iriondo elkarrizketatu du; Ibai Atutxak Jon Mirande irakurtzeko modu diferente bat proposatu du. Kepa Altonagak, Mikel Hz. Abaituak eta

Iñaki Zubeldiak ere idatzi dute, besteak beste, zenbaki honetan. ■

Egan.
Batzen artean.
Euskalerrriaren Adiskideen Elkarte.
287 orrialde. 18 euro.